

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o agentúre Európskej únie pre spoluprácu a odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (Europol), ktorým sa zrušujú rozhodnutia Rady 2009/371/SVV a 2005/681/SVV

(Úplné znenie tohto stanoviska sa nachádza v anglickom, vo francúzskom a v nemeckom jazyku na webovej stránke európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 38/03)

I. Úvod

I.1. Kontext stanoviska

1. Komisia 27. marca 2013 prijala návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o agentúre Európskej únie pre spoluprácu a odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (Europol), ktorým sa zrušujú rozhodnutia Rady 2009/371/SVV a 2005/681/SVV (ďalej len „návrh“). Komisia návrh v ten istý deň odoslala európskemu dozornému úradníkovi pre ochranu údajov, ktorý ho prijal 4. apríla 2013.
2. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov dostal pred prijatím návrhu príležitosť poskytnúť svoje neformálne pripomienky. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta skutočnosť, že mnohé z týchto pripomienok boli zohľadnené.
3. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta skutočnosť, že s ním Komisia viedla konzultácie a že bol odkaz na tieto konzultácie zahrnutý do preambuly tohto návrhu.
4. S európskym dozorným úradníkom pre ochranu údajov boli vedené konzultácie aj k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho systému odbornej prípravy v oblasti presadzovania práva, ktoré bolo prijaté spolu s návrhom ⁽¹⁾. Neposkytne však osobitnú reakciu na toto oznámenie, pretože má len niekoľko pripomienok, ktoré sa nachádzajú v časti IV tohto stanoviska.

I.2. Cieľ návrhu

5. Návrh vychádza z článku 88 a článku 87 ods. 2 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a stanovujú sa v ňom tieto ciele ⁽²⁾:
 - zosúladiť Europol s požiadavkami Lisabonskej zmluvy prijatím právneho rámca v rámci riadneho legislatívneho postupu,
 - dosiahnuť ciele Štokholmského programu tým, že Europol sa stane centrom výmeny informácií medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov a tým, že sa vytvoria európske systémy odbornej prípravy a výmenné programy pre všetkých príslušných profesionálov v oblasti presadzovania práva,
 - prideliť Europolu nové povinnosti prevzatím úloh Európskej policajnej akadémie (CEPOL) a poskytnúť právny základ pre Európske centrum boja proti počítačovej kriminalite,
 - zaistiť prísny režim ochrany údajov, a to najmä posilnením systému dohľadu,
 - zdokonaľiť riadenie Europolu snahou o zvýšenie efektivity a jeho zosúladenie so zásadami stanovenými v spoločnom prístupe k decentralizovaným agentúram EÚ.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov zdôrazňuje, že návrh má veľký význam z hľadiska spracovania osobných údajov. Spracovanie informácií, vrátane osobných údajov, je hlavným dôvodom existencie Europolu. V súčasnom stave vývoja EÚ je operatívna činnosť polície v kompetencii členského štátu. Táto úloha má rastúci cezhraničný charakter a úroveň EÚ zaisťuje podporu poskytovaním, výmenou a preverovaním informácií.

⁽¹⁾ COM(2013) 172 final.

⁽²⁾ Dôvodová správa, časť 3.

I.3. Cieľ stanoviska

6. V tomto stanovisku sa európsky dozorný úradník pre ochranu údajov bude zameriavať na najdôležitejšie zmeny právneho rámca pre Europol z hľadiska ochrany údajov. V prvom rade bude analyzovať právny kontext, jeho vývoj a dôsledky pre Europol. Následne rozvedie hlavné zmeny, ktorými sú:

- nová informačná štruktúra pre Europol, ktorá zahŕňa zlúčenie rôznych databáz a následky pre zásadu obmedzenia účelu,
- posilnenie dohľadu nad ochranou údajov,
- prenos a výmena osobných údajov a ďalších informácií so zameraním na výmenu osobných údajov s tretími krajinami.

7. V stanovisku bude ďalej venovaná pozornosť množstvu špecifických ustanovení návrhu s dôrazom na jeho kapitolu VII (články 34 až 48), ktorá sa týka záruk v oblasti ochrany údajov.

V. Závery

Všeobecne

167. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov zdôrazňuje, že návrh má veľký význam z hľadiska spracovania osobných údajov. Spracovanie informácií vrátane osobných údajov je hlavným dôvodom existencie Europolu a návrh už obsahuje prísnu ochranu údajov. Toto podrobné stanovisko bolo preto prijaté s cieľom ďalšieho posilnenia návrhu.

168. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov uvádza, že aktuálne rozhodnutie o Europole poskytuje prísny režim ochrany údajov a domnieva sa, že tento stupeň by nemal byť znížený, bez ohľadu na navrhovanú smernicu o ochrane údajov. Tento fakt by mal byť uvedený v odôvodnení.

169. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta skutočnosť, že návrh zosúladzuje Europol s požiadavkami článku 88 ods. 2 ZFEÚ, ktorý zaručuje, že činnosti Europolu budú ťažiť z plnohodnotnej angažovanosti všetkých dotknutých inštitúcií EÚ.

170. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta článok 48 návrhu, ktorý stanovuje, že nariadenie (ES) č. 45/2001, spolu s ustanoveniami o dohľade, sa vzťahuje na všetky údaje o zamestnancoch, ako aj na administratívne údaje. Eutuje však, že Komisia nezvolila uplatnenie nariadenia (ES) č. 45/2001 na hlavnú činnosť Europolu a obmedzila návrh na ďalšie špeciálne pravidlá a výnimky, ktoré náležite zohľadňujú osobitosti oblasti presadzovania práva. Poznomenáva však, že odôvodnenie 32 návrhu výslovne uvádza, že pravidlá ochrany údajov v Europole by mali byť posilnené a odvoláva sa na zásady, ktoré sú základom pre nariadenie (ES) č. 45/2001. Tieto zásady sú takisto významným referenčným bodom pre toto stanovisko.

171. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča v odôvodneniach návrhu spresniť, že nový rámec ochrany údajov inštitúcií a orgánov EÚ bude platiť pre Europol ihneď po jeho prijatí. Prostredníctvom nástroja, ktorý nahradí nariadenie (ES) č. 45/2001, sa okrem toho má objasniť uplatnenie režimu ochrany údajov inštitúcií a orgánov EÚ na Europol tak, ako sa to prvýkrát oznámilo v roku 2010 v súvislosti s revíziou balíka ochrany údajov. Najneskôr od momentu prijatia nového všeobecného rámca by sa hlavné nové prvky reformy ochrany údajov (tzn. zásada zodpovednosti, posúdenie vplyvu ochrany údajov, ochrana súkromia už v štádiu návrhu, štandardná ochrana súkromia a oznámenie o porušení ochrany osobných údajov) mali vzťahovať aj na Europol. Túto skutočnosť je potrebné uviesť v odôvodneniach.

Nová informačná štruktúra Europolu

172. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov chápe, že v súvislosti s meniacim sa kontextom, rovnako ako vo svetle rastúcich funkcií Europolu, je potrebná flexibilita. Existujúca informačná architektúra nie je postačujúcou referenčnou hodnotou do budúcnosti. Vymedzenie informačnej štruktúry Europolu závisí od voľnej úvahy zákonodarcu EÚ. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa ako poradca zákonodarcu EÚ zameriava na otázku, do akej miery je výber zákonodarcov obmedzený zásadami ochrany údajov.

173. Vo vzťahu k článku 24 návrhu:

- odporúča v návrhu definovať pojem strategickej, tematickej a operačnej analýzy a zrušiť možnosť spracovania osobných údajov pre strategickú alebo tematickú analýzu s výnimkou opodstatneného odôvodnenia,
- odporúča v súvislosti s článkom 24 ods. 1 písm. c) jasne definovať konkrétny účel pre každý prípad operačnej analýzy a požaduje, aby boli pre definovaný konkrétny účel spracované len relevantné osobné údaje,
- odporúča pridať do návrhu nasledujúce prvky: i) všetky operácie krížovej kontroly vykonávané analytikmi Europolu musia byť osobitne odôvodnené, ii) získavanie údajov po konzultáciách musí byť obmedzené na nevyhnutné požadované minimum a musí byť osobitne odôvodnené, iii) musí byť zabezpečená vysledovateľnosť všetkých operácií spojených s krížovou kontrolou a iv) zhromaždené údaje môžu meniť len splnomocnení zamestnanci zodpovední za účel, na ktorý boli údaje zozbierané. Tento postup je v súlade so súčasnými postupmi v Európole.

Posilnenie dohľadu nad ochranou údajov

174. V článku 45 návrhu sa uznáva, že dohľad nad operáciami spracovania stanovený v návrhu je úloha, ktorá si tiež vyžaduje aktívnu účasť vnútroštátnych orgánov na ochranu údajov⁽¹⁾. Z dôvodu účinného dohľadu v tejto oblasti je mimoriadne dôležitá spolupráca medzi európskym dozorným úradníkom pre ochranu údajov a vnútroštátnymi dozornými orgánmi.

175. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta článok 45 návrhu. V tomto článku sa uvádza, že spracovanie údajov vnútroštátnymi orgánmi podlieha vnútroštátnemu dozoru a zodpovedá kľúčovej úlohe vnútroštátnych dozorných orgánov. Víta aj požiadavku, v rámci ktorej vnútroštátne dozorné orgány informujú európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov o akejkolvek činnosti, ktorá sa týka Europolu.

176. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta:

- ustanovenia o dozore, ktoré poskytujú prísnu architektúru pre dohľad nad spracovaním údajov. Do úvahy boli vzaté povinnosti na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ a bol stanovený systém na koordináciu medzi všetkými zainteresovanými orgánmi na ochranu údajov,
- že je v návrhu uznaná úloha európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov ako orgánu zriadeného na dohľad nad všetkými inštitúciami a orgánmi EÚ,
- článok 47 o spolupráci a koordinácii s vnútroštátnymi dozornými orgánmi, ale navrhuje objasniť, že predpokladaná spolupráca zahŕňa tak bilaterálnu, ako aj kolektívnu spoluprácu. V odôvodnení je potrebné ďalej zdôrazniť význam spolupráce medzi rôznymi dozornými orgánmi a uviesť príklady, ako by mala byť táto spolupráca posilnená.

Prenos

177. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča do článku 26 ods. 1 návrhu vložiť vetu, ktorá uvádza, že príslušné orgány členských štátov majú prístup k informáciám a možnosť vyhľadávania informácií na základe zásady potreby poznať (tzv. need-to-know) a len v rozsahu, v ktorom sú údaje nevyhnutné na legitímne plnenie ich úloh. Článok 26 ods. 2 je potrebné zmeniť a zosúladiť s článkom 27 ods. 2.

178. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta, že prenos do tretích krajín a medzinárodných organizácií je možné uskutočniť len na základe primeranosti alebo záväznej dohody, ktorá poskytuje primerané záruky. Záväznou dohodou sa zaručí právna istota a plná zodpovednosť Europolu za prenos. Záväzná dohoda by mala byť vždy potrebná v prípade hromadných, štrukturálnych a opakovaných prenosov. Chápe však, že existujú situácie, v ktorých nemôže byť požadovaná záväzná dohoda. Uvedené situácie by mali byť výnimočné a založené na skutočnej potrebe a povolené len v obmedzených prípadoch, pričom sa požadujú spoľahlivé hmotné aj procesné záruky.

⁽¹⁾ Pozri aj Uznesenie 4 z jarnej konferencie európskych orgánov na ochranu údajov (Lisabon, 16. – 17. máj 2013).

179. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov dôrazne odporúča zrušenie možnosti Europolu, aby mohol predpokladať súhlas členských štátov. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov ďalej odporúča doplniť do druhej vety článku 29 ods. 4 zmienu, že súhlas musí byť udelený „pred prenosom“. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča pridať do článku 29 odsek, v ktorom bude uvedené, že Europol vedie podrobné záznamy o prenosoch osobných údajov.

180. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča pridať do návrhu prechodné ustanovenie o existujúcich dohodách o spolupráci, v ktorých sa upravujú prenosy osobných údajov Europolom. V tomto ustanovení by sa malo stanoviť, že v primeranom termíne sa uskutoční revízia týchto dohôd s cieľom ich zosúladenia s požiadavkami návrhu. Táto doložka by mala byť zahrnutá vo vecných ustanoveniach návrhu a mala by obsahovať termín, ktorý nebude dlhší ako dva roky po nadobudnutí účinnosti návrhu.

181. V záujme transparentnosti európsky dozorný úradník pre ochranu údajov ďalej odporúča na záver článku 31 ods. 1 doplniť, že Europol uverejní zoznam medzinárodných dohôd a dohôd o spolupráci s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami a aktualizovaný zoznam bude pravidelne uverejňovať na svojej webovej stránke.

182. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča do článku 31 ods. 2 výslovne doplniť, že výnimky sa nemajú vzťahovať na časté, hromadné alebo štrukturálne prenosy, inými slovami na série prenosov (ale len na príležitostné prenosy).

183. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča uviesť osobitný odsek, ktorý sa bude týkať prenosov s povolením európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov. V tomto odseku, ktorý by mal byť logicky umiestnený pred odsekom o výnimkách, bude uvedené, že európsky dozorný úradník pre ochranu údajov môže povoliť prenos alebo sériu prenosov, ak Europol uvedie primerané záruky s ohľadom na ochranu súkromia a základných práv a slobôd jednotlivcov a s ohľadom na uplatňovanie príslušných práv. Okrem toho sa toto povolenie udelí pred prenosom/sériou prenosov na obdobie najviac jedného roku, pričom povolenie bude obnoviteľné.

Iné

184. Stanovisko obsahuje množstvo iných odporúčaní zameraných na ďalšie zlepšenie návrhu. Zoznam niektorých dôležitejších odporúčaní:

- a) Zrušenie možnosti priameho prístupu Europolu do vnútroštátnych databáz (článok 23).
- b) V prípade prístupu, ktorý sa vzťahuje na informačné systémy EÚ, umožniť prístup len na základe systému „záznam/bez záznamu“ („hit/no hit“) (tzn. pozitívnej alebo negatívnej odpovede). Všetky informácie, ktoré sa vzťahujú na záznam, by sa mali oznámiť Europolu po výslovnom schválení a povolení prenosu členským štátom (ak sa prístup týka údajov poskytnutých členským štátom), orgánom EÚ alebo medzinárodnou organizáciou a sú predmetom posúdenia uvedeného v článku 35 návrhu. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča ustanovenie týchto podmienok v článku 23 návrhu.
- c) Posilniť článok 35 návrhu tak, že posúdenie členským štátom, ktorý poskytol informáciu, bude povinné. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov navrhuje odstránenie spojenia „podľa možnosti“ v článku 35 ods. 1 a 2 a následnú úpravu článku 36 ods. 4.
- d) Nahradiť prehľad všetkých osobných údajov uvedených v článku 36 ods. 2 štatistikou týchto údajov pre každý účel. Osobitné kategórie dotknutých osôb uvedené v článku 36 ods. 1 si zasluhujú osobitnú pozornosť, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto navrhuje zahrnutie štatistiky pre tieto údaje.
- e) Do návrhu zahrnúť ustanovenie, že Europol musí mať transparentnú a jednoducho prístupnú politiku v oblasti spracovania osobných údajov a výkonu práv dotknutých osôb, ktorá bude uvedená v zrozumiteľnej forme jasným a jednoduchým jazykom. V ustanovení je potrebné uviesť, že táto politika je jednoducho dostupná na webovej stránke Europolu a na webových stránkach vnútroštátnych dozorných orgánov.
- f) Keďže článok 41 jasne nedefinuje zodpovednosť všetkých zainteresovaných strán, v súlade s článkom 41 ods. 4 je potrebné objasniť, že zodpovednosť za dodržiavanie všetkých platných zásad ochrany údajov (a nie len „zákonosti prenosu“) nesie odosielateľ údajov. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča náležite zmeniť článok 41.

- g) Doplniť do návrhu vecné ustanovenie (ustanovenia): i) posúdenie vplyvu podobne, ako je to popísané v navrhovanom nariadení o ochrane údajov, musí byť vykonané pri všetkých operáciách spracovania osobných údajov, ii) zásada ochrany súkromia už v štádiu návrhu a štandardnej ochrany súkromia musí byť uplatňovaná na tvorbu alebo zlepšenie systémov spracovania osobných údajov, iii) správca prijíma politiky a zavedie opatrenia na zabezpečenie a preukázanie súladu s pravidlami ochrany údajov a zabezpečenie overenia účinnosti opatrení a iv) úradník pre ochranu údajov Európolu a dozorné orgány sa v prípade potreby zapoja do diskusie o otázke spracovania osobných údajov.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov tiež uviedol niekoľko návrhov v súvislosti s oznámením, ktoré bolo prijaté spolu s návrhom.

V Bruseli 31. mája 2013

Peter HUSTINX
európsky dozorný úradník pre ochranu údajov
